

บทบาทของครูสังคมศึกษาในการสร้างสำนึกพลเมืองโลก The Role of Social Studies Teachers in Fostering Global Citizenship Awareness

อนรรักษ์ กุลวงษา^{1*}

Anurak Kulwongsa^{1*}

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ นำเสนอบทบาทของครูสังคมศึกษาในการสร้างสำนึกพลเมืองโลกให้กับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นช่วงเวลาในโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ครูสังคมควรส่งเสริมการสร้างมุมมองพลเมืองโลกและวิธีการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันโดยเน้นการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเชิงวิพากษ์ ตลอดจนการสร้าง ความตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมในสังคมอย่างสร้างสรรค์ และความรับผิดชอบต่อสังคมและ สิ่งแวดล้อม ครูสังคมศึกษาต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความเป็นพลเมืองให้กับนักเรียนซึ่งมี องค์ประกอบที่สำคัญแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ ด้านกลยุทธ์การศึกษา ด้านความคิดเชิงโลก และด้านองค์ประกอบ การสร้างความเป็นพลเมืองโลก องค์ประกอบเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยให้ครูสังคมศึกษา นำมาใช้ในการออกแบบ เครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ครอบคลุมสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการ ดำรงชีวิตในสังคม สื่อการสอน และการวัดประเมินผลของครูผู้สอน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษ ที่ 21 คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี รวมทั้งทักษะชีวิตและอาชีพ บทความวิชาการนี้ นำเสนอการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเข้าใจบทบาทของตนในฐานะพลเมืองโลก พร้อมทั้งวิเคราะห์ ความท้าทายและแนวทางการพัฒนาครูสังคมศึกษาในการเตรียมนักเรียนให้มีความพร้อมเผชิญกับความท้าทายระดับโลก อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : บทบาทของครูผู้สอน, การสอนสังคมศึกษา, พลเมืองโลก

Article Info: Received 09 November, 2024; Received in revised form 11 November, 2024; Accepted 20 March, 2025

¹ อาจารย์ประจำโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อีเมล : anurku@kku.ac.th
Lecturer in Demonstration School Khon Kaen University, Secondary Division (Suksasat) Faculty of Education, Khon Kaen University
Email: anurku@kku.ac.th

* Corresponding author

หมายเหตุ : ได้รับทุนจากโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) ทุนส่งเสริมการตีพิมพ์/เผยแพร่ผลงานวิจัยโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น

Abstract

This academic article aims to present the role of social studies educators in cultivating global citizenship awareness among students in the 21st century, a time when the world is undergoing rapid changes in social, economic, political and cultural dimensions. Social studies teachers should promote a global citizenship perspective and methodologies to align with contemporary circumstances by emphasizing the development of skills such as analytical thinking, problem-solving, critical thinking, and critical analysis. Furthermore, they must foster awareness of cultural diversity, encourage constructive societal participation, and promote social and environmental responsibility. Social studies teachers need to design learning activities that foster global citizenship among students. These activities involve three essential components: educational strategies, global thinking, and the elements of building global citizenship. These components are essential for social studies teachers when creating learning tools, especially for teaching topics like civic culture and living in society. This includes teaching materials and assessment tools aimed at equipping students with essential 21st Century skills, such as learning and innovation skills, information, media, and technology skills, as well as life and career skills. The article presents the design of pedagogical activities to enhance students' comprehension of their role as global citizens, as well as analyzing the challenges and developmental strategies for social studies educators in preparing students to effectively address global challenges.

Keywords: the role of teachers, social studies education, global citizenship

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การปลูกจิตสำนึกให้รู้จักคุณค่าของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้อย่างต่อเนื่องปัจจุบันโลกเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่มีการการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว เช่น การปรับเปลี่ยนทางการเมือง การระบาดของโรคทั่วโลก ความก้าวหน้าในเทคโนโลยี การสื่อสาร และการขนส่ง รวมถึงแนวโน้มทั่วโลกอื่น ๆ นำมาซึ่งความท้าทายใหม่ ๆ ต่อการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง การจัดการศึกษาจึงต้องจัดให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสามารถสร้างผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อดุลย์ วังศรีคุณ, 2557)

ความเป็นพลเมืองถูกใช้ในวาทกรรมและพื้นที่การศึกษา เป็นเครื่องมือทางอุดมการณ์เพื่อปลูกฝังความจงรักภักดีและรักสามัคคีความรับผิดชอบในชุมชนที่แคบและมีลักษณะดั้งเดิม ในอีกด้านหนึ่ง ความเป็นพลเมืองถูกตีความว่า เป็นการมีส่วนร่วมที่กระตือรือร้นในการเปลี่ยนแปลงทุกระดับรวมถึงระดับโลก (Banks, 2008; Myers, 2006) เห็นได้จากการกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาให้เสริมสร้างสมรรถนะกำลังคนของประเทศให้ทันการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองโลก ถือเป็นหนึ่งในทักษะอนาคตที่เข้ามามีส่วนช่วยเสริมสร้างพัฒนาผู้เรียนให้ดำรงชีวิตในสังคมได้ การศึกษาความเป็นพลเมืองจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนเหล่านี้มีความพร้อมต่อระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมีแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพลเมืองแตกต่างกันไปตามยุคสมัย กรอบแนวคิดวิชา “หน้าที่พลเมือง” เดิมเน้นการพัฒนาให้เป็นพลเมืองที่เชื่อฟังทำตามกฎระเบียบของสังคม ต่อมามีการสนใจเรื่อง “การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง” โดยต้องการพัฒนาให้เป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น (active citizen) มีการพัฒนาทักษะ การคิดเชิงวิพากษ์ ความเป็นตัวของตัวเอง ความสามารถในการตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมและ

ตรวจสอบทางการเมือง ความรู้ในเรื่องสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อส่วนรวม รวมทั้ง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครอง รัฐธรรมนูญ ระบบการจัดการศึกษาของไทยควรให้ความสำคัญทั้งสองด้าน คือ ระบบการเมืองการปกครองและรัฐธรรมนูญ ในระดับนานาชาติเรียกการศึกษาในลักษณะที่รวมมิติด้านคุณธรรมและจริยธรรม และด้านความเป็นพลเมืองเข้าไว้ด้วยกัน เรียกว่า character and citizenship education (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2557)

การจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ของประเทศ ได้ขับเคลื่อนนโยบายการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีสู่การปฏิบัติในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การบรรจุเนื้อหาไว้ในสาระหน้าที่พลเมืองที่อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หรือเปิดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองในหลักสูตรสถานศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนทุกคน ที่เป็นกำลังสำคัญของชาติ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต การอยู่ร่วมกันในสังคม ปรับตัวให้เหมาะสมและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เป็นพลเมืองที่มีความรู้ มีความรับผิดชอบ มีทักษะ มีความสามารถทางสังคม รวมถึงมีคุณธรรมเพื่อเกิดค่านิยมที่เหมาะสม มุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามด้านความรู้ จากเนื้อหาหรือสารสนเทศ ความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญในสาขาวิชาต่าง ๆ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552)

สถานศึกษายังสามารถจัดเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รวมถึงการดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมือง การดำเนินการที่กล่าวมานั้น ล้วนสนองตอบรัฐธรรมนูญ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างพลเมือง อาทิ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 และแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) โดยมุ่งหวังให้เยาวชนของประเทศเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคตและเพื่อให้ประเทศไทยก้าวสู่ความเป็น “สังคมพลเมือง” ที่สมาชิกในสังคมตระหนักในพลังของตน ร่วมกันสร้างสังคมที่เข้มแข็งนิติต่าง ๆ เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง ประชาชนแต่ละกลุ่มความคิด ความเชื่อ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและปราศจากความรุนแรง และเพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศในการเป็นประชาคมอาเซียน และประชาคมโลกอย่างสมศักดิ์ศรี เป็นพลังสำคัญในการสร้างสันติภาพ รวมถึงเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมแก้ปัญหาของโลกและมนุษยชาติ ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554)

ครูสังคมศึกษามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังค่านิยมทางสังคมและการมีส่วนร่วมของนักเรียนผ่านกลยุทธ์การทำงานร่วมกัน เช่น แนวทางชุมชนการเรียนรู้แบบร่วมมือและการสอบถาม การขยายการมีส่วนร่วมและความสนใจของนักเรียน และกลยุทธ์การสอนที่มีประสิทธิภาพที่ครูสังคมศึกษาเลือกใช้ แนวทางการทำงานร่วมกันและการสอบสวนวิธีการเหล่านี้ช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมและการมีส่วนร่วมของนักเรียน ทำให้หัวเรื่อที่น่าดึงดูดและเกี่ยวข้องมากขึ้น (Baldado & Daniel, 2023) จะเห็นได้ว่า บทบาทของครูสังคมศึกษานั้นสำคัญอย่างมากในการสร้างให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองโลก แม้ว่าบทบาทของครูสังคมศึกษาที่มีความสำคัญ อย่างไรก็ตาม ต้องตระหนักถึงข้อจำกัด หรือความท้าทาย เช่น การขาดการสนับสนุนและการมีทรัพยากรที่ไม่เพียงพอ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองและทัศนคติทางสังคมที่มีความรับผิดชอบ

การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกนั้น มีความสำคัญอย่างมากซึ่งถูกระบุไว้ในหน่วยงานทางการศึกษา ซึ่งได้ดำเนินการมาเป็นระยะเวลานานหลายทศวรรษ แต่ผลลัพธ์ความสำเร็จที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนยังไม่

ปรากฏให้เห็นเชิงประจักษ์ สะท้อนได้จากการเกิดวิกฤติการณ์ทางการเมืองต่าง ๆ อยู่บ่อยครั้ง จนกลายเป็นปัญหาที่ลุกลามจนถึงปัจจุบัน จากเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นนั้น ส่งผลกระทบและก่อให้เกิดความแตกแยกทางความคิดเห็นของประชาชนเป็นวงกว้าง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาการดำเนินงานในด้านการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกอย่างจริงจัง เพื่อให้การจัดการศึกษาของไทยสามารถสร้างความเป็นพลเมืองโลกได้อย่างแท้จริง

บทบาทของครูสังคมศึกษาในฐานะผู้ทำทางการเปลี่ยนแปลง

ครูสังคมศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากปัญหาโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เช่น ลัทธิสังคมนิยม ลัทธิหัวรุนแรง และการใช้โซเชียลมีเดียอย่างผิดวิธี (Davies, 2020; Irayanti & Turyatni, 2021) การเพิ่มขึ้นของขบวนการชาตินิยมในประเทศต่าง ๆ ได้สร้างสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่ผันผวน ซึ่งจำเป็นต้องมีการประเมินบทบาทของการศึกษาด้านพลเมืองและการเป็นพลเมืองใหม่ (Davies, 2020) ดังนั้นการศึกษาด้านพลเมืองและการเป็นพลเมือง (CCE) จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของการศึกษาในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งหมายที่จะเสริมพลังให้นักเรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมในชุมชนระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับโลก โดยหลักสูตร CCE ครอบคลุมถึงความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย และสังคมพลเมือง รวมถึงการพัฒนาทัศนคติ ค่านิยม และทักษะในการมีส่วนร่วมของพลเมือง (Henderson, 2017; Tudball & Henderson, 2013) เพื่อรับมือกับความท้าทายเหล่านี้ CCE ต้องมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ค่านิยมทางศีลธรรม และการมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตยให้กับนักเรียน (Davies, 2020; Kennedy, 2019)

บทบาทของครูสังคมศึกษาในฐานะผู้ทำทางการเปลี่ยนแปลงจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมนวัตกรรมและความเท่าเทียมภายในบริบททางการศึกษา ครูไม่เพียงแต่พัฒนาการเรียนรู้ของตนเองเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ และการส่งเสริมความเท่าเทียมกันในห้องเรียน ตอบสนองความต้องการของนักเรียนที่หลากหลาย และริเริ่มการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนทุกคนอีกด้วย (Dove, 2021) สอดคล้องกับ Myers (2023) ที่กล่าวว่า ครูสังคมศึกษาเป็นนักการศึกษาที่ออกแบบนวัตกรรมการสอนทางสังคมศึกษาได้อย่างหลากหลาย ถือเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการจัดเรียนการสอน และเป็นนักการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาการย้ายถิ่นฐาน สังคม วัฒนธรรมและการเมือง (Monreal & McCorkle, 2020)

นอกจากนี้ บทบาทของครูสังคมศึกษายังรวมถึงการส่งเสริมความยั่งยืนในระดับชุมชน เป็นผู้นำในการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ตัวอย่างเช่น การจัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือการเชื่อมโยงโรงเรียนกับชุมชนในลักษณะของการพัฒนาแบบบูรณาการ ตลอดจนการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่นและนานาชาติ เช่น โครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ Fullan (2020) ที่กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในโรงเรียนต้องอาศัยการสนับสนุนจากหลายฝ่ายและการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง แนวคิด “Professional Capital” ของ Hargreaves and Fullan (2012) ที่เน้นความสำคัญของการพัฒนาครูใน 3 ด้าน คือ ทุนมนุษย์ (human capital) ทุนทางสังคม (social capital) และทุนทางการตัดสินใจ (decisional capital) เป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงในบริบทของสังคมไทย แนวคิดเหล่านี้สามารถนำมาปรับใช้เพื่อพัฒนาศักยภาพครูและระบบการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการของสังคมไทยที่มีความหลากหลายทั้งทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ

แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในวิชาสังคมศึกษา เช่น การออกแบบหลักสูตรใหม่ ครูต้องปรับหลักสูตรให้สะท้อนถึงความต้องการของผู้เรียนและสังคมไทย การบูรณาการหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development goals) ของ UNESCO (2023) เข้ากับบทเรียน รวมถึงประเด็นเฉพาะในสังคมไทย เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและความสามัคคีในชุมชน การใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน การนำเครื่องมือดิจิทัลมาใช้ เช่น การเรียนรู้ผ่านเกม (gamification) และการใช้สื่อโซเชียลในการอภิปรายหัวข้อทางสังคม โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็น เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ และการแก้ปัญหา ซึ่งเหมาะสมกับบริบทของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในประเทศไทย และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเชื่อมโยงกับชุมชนและองค์กรภายนอกเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ เช่น โครงการศึกษานอกสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และการทำงานร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) เป็นต้น

บทบาทของครูสังคมศึกษาในฐานะผู้นำทางการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องมีความตระหนักรู้ด้านความเป็นพลเมืองโลกทั้งในโรงเรียนและมีความรู้ความสามารถในการปรับใช้กลยุทธ์การจัดการด้านวิชาการ ซึ่งครูต้องเผชิญกับความท้าทายในการปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมทั้งแบบการเรียนรู้ของนักเรียนที่เปลี่ยนแปลงไป ครูจำเป็นต้องใช้แนวทางใหม่ในการพัฒนาวิชาชีพและการปฏิบัติในห้องเรียน นอกจากนี้ บทบาทของครูในฐานะผู้นำทางการเปลี่ยนแปลงต้องเน้นย้ำในการส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียน ได้แก่ ความจำเป็นในการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน การผสมผสานเทคโนโลยีในการสอน และการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาในนักเรียน การศึกษาเหล่านี้ เน้นย้ำถึงธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไปของการศึกษาด้านความเป็นพลเมืองและบทบาทสำคัญของครูสังคมศึกษาในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมสมัยใหม่

การสร้างความเป็นพลเมืองโลก

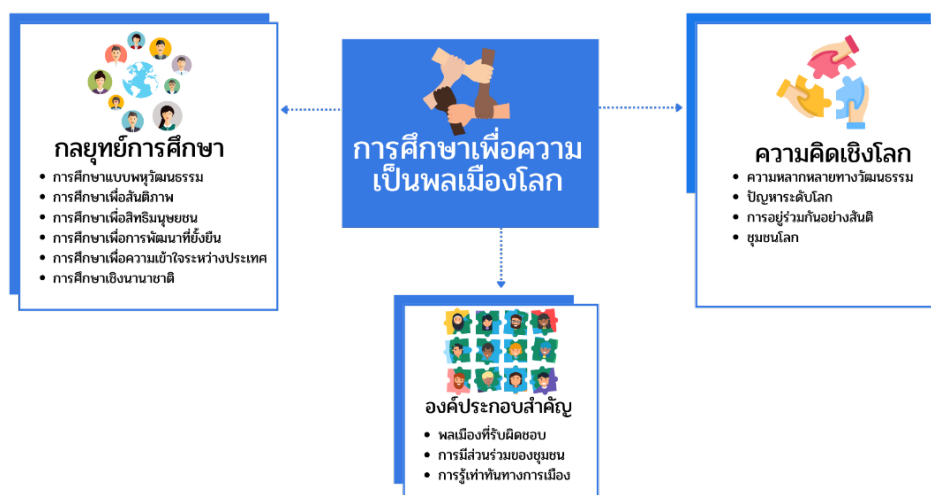
การสร้างความเป็นพลเมืองและความเป็นพลโลกเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในระดับนานาชาติ องค์กรสหประชาชาติ โดย นายบัน คี มูน เลขาธิการสหประชาชาติได้มีแถลงการณ์ในหัวข้อ “Global Education First Initiative: GEFI” ต่อที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (United Nations General Assembly) ครั้งที่ 67 โดยให้ประเทศสมาชิกถือเป็นคำมั่นสัญญาว่า จะร่วมกันเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก (foster global citizenship) ควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้เข้าโรงเรียนและการปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ ตั้งเป้าหมายให้ดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ.2558 เป็นต้นไป (UNESCO, 2014) นอกจากนี้ ประเด็นเรื่องการสร้างความเป็นพลเมืองโลกยังได้รับความสำคัญจากนานาประเทศทั้งในเชิงวิชาการและแนวปฏิบัติ ในด้านวิชาการแนวคิดเรื่องพลโลกศึกษาหรือ Global Citizenship Education (GCE) มีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดอื่น ๆ เช่น การศึกษาพหุวัฒนธรรม การศึกษาเพื่อสันติภาพ การศึกษาเรื่องสิทธิมนุษยชน การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การศึกษาเพื่อความเข้าใจระหว่างประเทศ และการศึกษานานาชาติ โดยการศึกษาต้องสร้างพลเมืองและพลโลกที่มีความรับผิดชอบมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ด้าน คือ 1) การสั่งสอนอบรมบ่มนิสัยเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบทางสังคมทางศีลธรรม และทางจริยธรรมคุณธรรม 2) ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนและการรับใช้สังคม และ 3) การมีความรู้ทางการเมือง (political literacy) เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งความรู้ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย นอกจากนี้ Cogan and Derricott (1998) ได้กล่าวถึง พลโลกในศตวรรษที่ 21 ว่า การสร้างความเป็นพลเมืองโลก จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีสมรรถนะและคุณลักษณะสำคัญที่จะสร้างให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความเป็นพลเมืองโลกในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข สอดคล้องกับ ญัตติญกรณีย์ หลาวทอง (2544) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนามาตรฐานสากลตามบริบทของสังคมวัฒนธรรมไทย” ผลการวิจัยสรุปว่า องค์ประกอบของสำนักสากล (global mindedness)

ซึ่งหมายถึง ทรรศนะการมองโลกด้วยมุมมองที่กว้างไกล ยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีการใส่ใจต่อประเด็นปัญหาโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ทรัพยากร และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เห็นว่าทุกประเทศต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และถือว่ามนุษย์ทุกคนในโลกต่างเป็นหนึ่งในสมาชิกของพลเมืองโลก มีสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคกัน แบ่งองค์ประกอบออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) การยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม 2) การใส่ใจในประเด็นปัญหาโลก 3) การพึ่งพาอาศัยและอยู่ร่วมกันโดยสันติ และ 4) การเป็นสมาชิกของพลเมือง นอกจากนี้ ความสามารถของพลเมืองโลกเป็นแนวคิดหลายแง่มุมที่ครอบคลุมถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ความสามารถระดับโลก และการมีส่วนร่วมของพลเมืองโลก ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบปัญหาโลก การทำความเข้าใจมุมมองที่หลากหลาย การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และการดำเนินการเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีร่วมกัน

ผู้เขียนนำเสนอกรอบแนวคิดของครูสังคมศึกษาที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลกไว้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกลยุทธ์การศึกษา ด้านความคิดเชิงโลก และด้านองค์ประกอบสำคัญ (ภาพ 1)

ภาพ 1

กรอบแนวคิดการสร้างความเป็นพลเมืองโลกให้กับนักเรียน

การสร้างความเป็นพลเมืองโลก ไม่เพียงแต่เป็นเรื่องของการศึกษา แต่ยังเกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตสำนึกและทักษะที่จำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลาย การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ และใช้เทคโนโลยีในการเชื่อมโยงกับผู้อื่น ช่วยให้ผู้เรียนเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในระดับโลกได้อย่างยั่งยืน ในการสร้างความเป็นพลเมืองโลกนั้น ผู้เขียนได้สังเคราะห์จากประสบการณ์สอนในการจัดการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำรงชีวิตในสังคม กรอบแนวคิดในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเป็นพลเมืองโลกที่ครูสังคมศึกษาพึงมี ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านกลยุทธ์การศึกษา (educational strategy) ครูสังคมศึกษาถือเป็นคนสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะและจิตสำนึกของผู้เรียนให้สามารถมีส่วนร่วมในสังคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1.1 การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการยอมรับความแตกต่างทางภาษา ขนบธรรมเนียม ความเชื่อ และวิถีชีวิต โดยมุ่งสร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างสำหรับการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนจากหลากหลายพื้นฐานทางวัฒนธรรม

1.2 การศึกษาเพื่อสันติภาพ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาจิตสำนึกและทักษะที่จำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมที่มีความหลากหลาย การศึกษาเพื่อสันติภาพช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ ในปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโลกและสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างสันติภาพได้

1.3 การศึกษาเพื่อสิทธิมนุษยชน มีบทบาทสำคัญในการสร้างความเป็นพลเมืองโลก โดยช่วย พัฒนาทักษะและจิตสำนึกที่จำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมที่หลากหลาย การใช้กลยุทธ์ ต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สามารถเคารพและปกป้องสิทธิ ของตนเองและผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นแนวทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้และ ทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองโลก โดยมีเป้าหมายในการส่งเสริมความยั่งยืนในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ สามารถนำไปสู่การสร้างพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อโลกและสังคม

1.5 การศึกษาเพื่อความเข้าใจระหว่างประเทศ มีบทบาทสำคัญในการสร้างความเป็นพลเมืองโลก โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความตระหนักรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่หลากหลายและปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโลก และยังช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมที่สงบสุขและยั่งยืน

1.6 การศึกษาเชิงนานาชาติ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะและจิตสำนึกที่จำเป็นสำหรับการ อยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลาย การศึกษาเชิงนานาชาติช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความเคารพ ต่อวัฒนธรรมที่แตกต่าง รวมถึงการเตรียมความพร้อมสำหรับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมระดับโลก เช่น ความหลากหลายทางวัฒนธรรม มาตรฐานการศึกษาระดับสูง และการพัฒนาทักษะการสื่อสาร

2. ด้านความคิดเชิงโลก (Worldly mindset) ทักษะที่เปิดกว้างต่อความหลากหลายทาง วัฒนธรรม เชื้อชาติ และความเชื่อ ช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวและทำงานร่วมกับคนจากหลากหลายพื้นฐาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีความคิดเชิงโลกไม่เพียงแต่ช่วยในการทำงานในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย แต่ ยังส่งเสริมให้เกิดการยอมรับและเข้าใจในความแตกต่างของผู้คน ดังนี้

2.1 เคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีบทบาทสำคัญในการสร้างความเป็นพลเมืองโลก ในยุคโลกาภิวัตน์ (globalization) โดยเฉพาะเมื่อสังคมต่าง ๆ ได้รับอิทธิพลจากการเคลื่อนย้ายของผู้คนและ ข้อมูลอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมที่หลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น แม้ว่าความ หลากหลายทางวัฒนธรรมนำมาซึ่งโอกาสในการพัฒนา หากยังมีความท้าทาย เช่น การขัดแย้งทางวัฒนธรรม การเหยียดเชื้อชาติ และการไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน ดังนั้นการสร้างความเป็นพลเมืองโลก ตามความคิด เชิงโลกจึงต้องอาศัยการส่งเสริมความเข้าใจและการสนับสนุนจากทุกฝ่าย เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ อย่างสันติสุข

2.2 ตระหนักต่อปัญหาระดับโลก การเผชิญกับปัญหาที่ซับซ้อนและหลากหลาย การแก้ไขปัญหา เหล่านี้จำเป็นต้องมีความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งรัฐบาล องค์กรระหว่างประเทศ และประชาชนทั่วไป เพื่อ สร้างสังคมที่เข้มแข็งและมีเสถียรภาพในระดับโลก ปัญหาระดับโลกที่เราเผชิญมีหลากหลายและต้องได้รับการ แก้ไขปัญหาทั้งที่มีผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับโลก เช่น วิกฤตสภาพภูมิอากาศ การขัดแย้งทาง ภูมิรัฐศาสตร์ ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ การเหยียดเชื้อชาติและ วัฒนธรรม

2.3 รับรู้การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นหนึ่งในหลักการสำคัญในการสร้างความเป็นพลเมืองโลก โดยเฉพาะในยุคที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความคิดที่แตกต่างกัน การสร้างสังคมที่มีความสงบสุข และยั่งยืนจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม โดยเฉพาะในระดับโรงเรียนและชุมชน การเรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ ช่วยเตรียมพลเมืองรุ่นใหม่ให้พร้อมสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีของโลก

2.4 ความรับผิดชอบต่อชุมชนโลก ในปัจจุบันต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากชุมชนทั่วโลก โดยเฉพาะในยุคที่การเชื่อมโยงระหว่างประเทศและวัฒนธรรมต่าง ๆ มีความสำคัญมากขึ้น การสร้างชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืนเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ จำเป็นต้องมีการศึกษาและการฝึกอบรม เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ความรับผิดชอบต่อสังคม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เป็นวิธีหนึ่งในการสร้างพลเมืองที่ดี ด้วยการศึกษาไม่เพียงช่วยให้ประชาชนเข้าใจบทบาทของตนเอง หากยังส่งเสริมให้ทุกคนเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงสังคม และการมีส่วนร่วมทางสังคม

3. **ด้านองค์ประกอบการสร้างความเป็นพลเมืองโลก** ในยุคของโลกาภิวัตน์ที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พลเมืองในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีความสามารถในการปรับตัวและดำรงตนอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก แนวคิดของความเป็นพลเมืองโลก (global citizenship) จึงมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากเป็นรากฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การพัฒนาอย่างยั่งยืน และการสร้างสังคมที่มีความเท่าเทียม การเป็นพลเมืองโลกไม่ได้หมายถึงการเป็นประชาชนของประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการมีความเข้าใจและตระหนักถึงบทบาทของตนในฐานะสมาชิกของสังคมโลก การพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญหลายประการ เช่น การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน รวมถึงการรู้เท่าทันทางการเมือง ที่ล้วนเป็นปัจจัยในการช่วยเสริมสร้างสังคมให้มีความเข้มแข็งและความเป็นธรรมมากขึ้น

3.1 ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบต่อสังคม ต้องมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองต่อสังคม โดยมีคุณสมบัติและพฤติกรรมที่ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชนและประเทศชาติ รวมถึงการปฏิบัติตามหลักธรรมและจริยธรรมที่เหมาะสม

3.2 มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสังคมและสร้างความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนไม่เพียงแต่ช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ แต่ยังส่งเสริมความสามัคคีและความเข้าใจระหว่างสมาชิกในชุมชน

3.3 รู้เท่าทันทางการเมือง เป็นทักษะที่สำคัญสำหรับพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย โดยเฉพาะในยุคที่ข้อมูลข่าวสารมีการแพร่กระจายอย่างรวดเร็วผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องการเมืองช่วยให้ประชาชนสามารถตัดสินใจได้อย่างมีข้อมูลและมีเหตุผล

การสร้างความเป็นพลเมืองโลกนั้นมีความสำคัญอย่างมากต่อการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้และมีสรรถนะในการสร้างความเป็นพลเมืองโลกในสังคม Knip (1986, อ้างถึงใน สิริวรรณ ศรีพหล, 2548) ที่กล่าวว่า จำแนกสมรรถนะของพลเมืองโลกออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก 2) ด้านทักษะความสามารถ มีทักษะความสามารถที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองโลก และ 3) ด้านค่านิยมจริยธรรม เป็นค่านิยมจริยธรรมที่ต้องปลูกฝังให้เกิดกับพลเมืองโลก สอดคล้องกับคุณลักษณะของพลเมืองโลก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านทัศนคติและค่านิยม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) อย่างไรก็ตาม ความต้องการพลเมืองที่มีความสามารถระดับโลกมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากสภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ของโลกเกิดเพิ่มขึ้นอย่างมาก และผลกระทบของโลกาภิวัตน์ต่อด้านต่าง ๆ ของชีวิตคนในทางสังคม การพัฒนาความสามารถระดับโลกใน

นักเรียนถือเป็นสิ่งสำคัญในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้และรับรองความต่อเนื่องของชีวิต อย่างไรก็ตาม แม้มีการถกเถียงกัน ความเป็นพลเมืองโลกยังคงเป็นประเด็นสำคัญในการศึกษาและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

การส่งเสริมพลเมืองที่มีจิตสำนึก

การส่งเสริมพลเมืองที่มีจิตสำนึกเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากพลเมืองที่มีจิตสำนึกสามารถมีบทบาทในการสร้างความยั่งยืนของสังคม การตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียม และความรับผิดชอบต่อส่วนรวมจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง อันจะนำไปสู่การส่งเสริมประโยชน์ส่วนรวมเหนือผลประโยชน์ส่วนตัว แนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพลเมืองที่มีจิตสำนึก ประกอบด้วย 4 ด้านดังนี้

1) **ด้านหลักสูตรสถานศึกษา** ในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาในการส่งเสริมพลเมืองที่มีจิตสำนึก ผู้บริหาร ครู ต้องสร้างหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับความเป็นพลเมืองโลก โดยหลักสูตรต้องกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย แนวทางการสอน วิธีการให้ชัดเจน ให้ครูสามารถนำไปออกแบบการเรียนการสอนในระดับหลักสูตรชั้นเรียนได้

2) **ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความเป็นพลเมือง** ครูควรจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมือง รวมถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการเมือง และการนำกรณีศึกษาเกี่ยวกับปัญหาสังคม เช่น ความยากจน ความไม่เท่าเทียม หรือสิทธิมนุษยชน เพื่อให้เรียนรู้และเห็นภาพรวมของปัญหาทางสังคม การสร้างความตระหนักรู้ในสังคม ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน เช่น โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การช่วยเหลือสังคม เพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมและความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาของสังคม และการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเคารพความแตกต่าง

3) **ด้านสื่อการสอนที่ส่งเสริมความเป็นพลเมือง** ครูต้องออกแบบสื่อการสอนให้น่าสนใจและส่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมือง ผ่านเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน สื่อการสอนต้องมีความทันสมัยสอดคล้องกับเหตุการณ์ของสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไป

4) **ด้านการวัดและประเมินผลความเป็นพลเมือง** ครูต้องสร้างเครื่องมือในการวัดประเมินผลผ่านกิจกรรมทั้งในระดับชั้นเรียนและกิจกรรมภายนอกที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะ มีความรู้ และเจตคติ แบบบูรณาการ

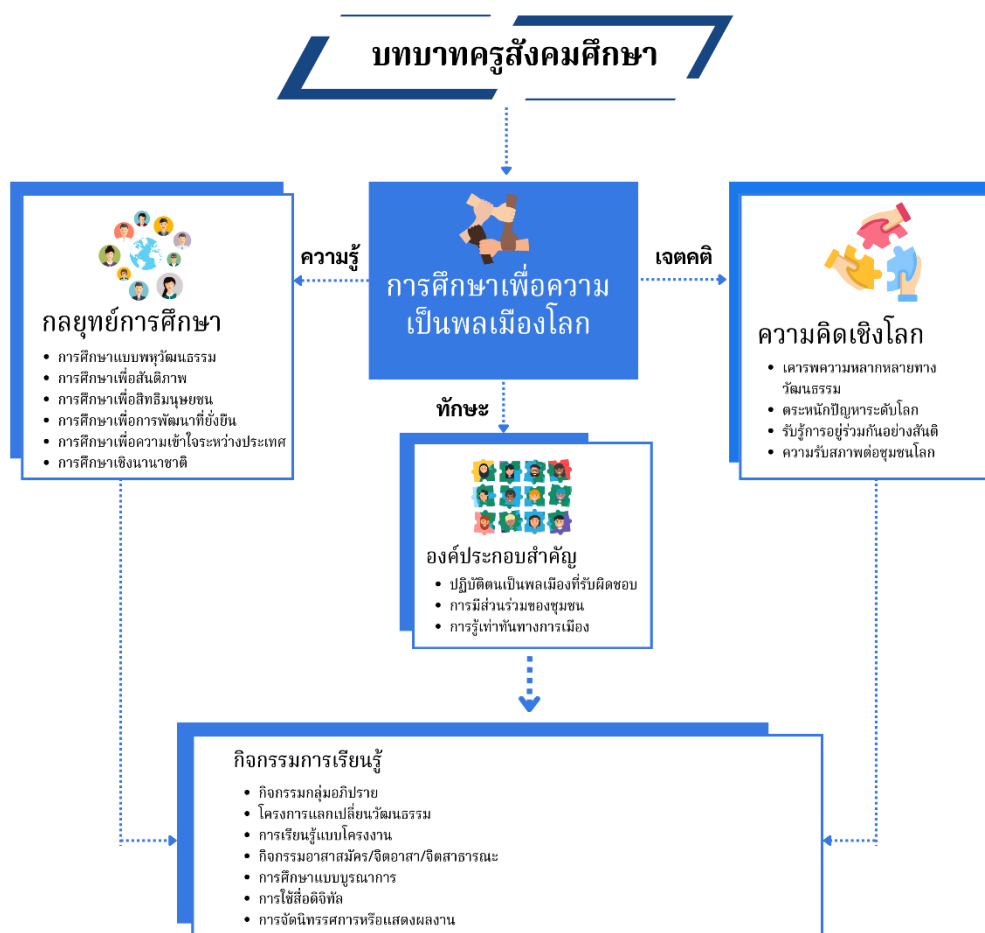
กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมพลเมืองที่มีจิตสำนึกเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยทางการศึกษา ครูต้องมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดี แนวทางในการจัดการเรียนรู้ควรประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ หลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน สื่อการสอน และการวัดประเมินผล ซึ่งในการจัดการเรียนรู้ของครูจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

บทสรุป

ครูสังคมศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างสำนึกพลเมืองโลกให้กับนักเรียน ผ่านการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในประเด็นระดับโลก การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่จำเป็นในการสร้างสังคมให้สงบสุข ยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก ผู้เขียนได้เสนอกรอบแนวคิดทางการพัฒนาบทบาทของครูสังคมศึกษาให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองโลกไว้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านกลยุทธ์การศึกษา ด้านความคิดเชิงโลก และด้านองค์ประกอบการสร้างความเป็นพลเมืองโลก (ภาพ 2)

ภาพ 2

กรอบแนวคิดบทบาทของครูสังคมศึกษาในการสร้างสำนึกพลเมืองโลก

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมโลกที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้ความเป็นพลเมืองโลกมีความสำคัญอย่างมาก สังคมจำเป็นต้องตระหนักและละร่วมมือกันขับเคลื่อนแนวคิดนี้ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ณัฐภรณ์ หลาวทอง. (2544). *การพัฒนามาตรฐานสำนักสากลตามบริบทของสังคมวัฒนธรรมไทย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุชฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). *ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ ในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552-2561*. פרิกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *สภาวะการศึกษาไทยปี 2559/2560 แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0*. פרิกหวานกราฟฟิค.

- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2557). *Civic education พลังเยาวชน พลังพลเมือง: การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สิริวรรณ ศรีพล. (2548). *การพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลโลก สำหรับเยาวชนตามแนวพุทธธรรม*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อดุลย์ วังศรีคุณ. (2557). การศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 : ผลผลิตและแนวทางการพัฒนา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 8(1), 1-17.
<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/GraduatePSRU/article/view/55519>

ภาษาอังกฤษ

- Baldado, R. L., & Daniel, M. B. (2023). Exploring effective teaching strategies employed by social studies teachers: A comprehensive study. *International Journal of Multidisciplinary Research and Analysis*, 06(11), 5204-5209.
<https://doi.org/10.47191/ijmra/v6-i11-28>
- Banks, J. A. (2008). Diversity, group identity, and citizenship education in a global age. *Journal of Education*, 37(3), 129–139. <https://doi.org/10.3102/0013189X08317501>
- Cogan, J., & Derricott, R. (1998). Citizenship education for the 21st Century: Setting the context. In J. Cogan & R. Derricott (Eds.), *Citizenship for the 21st Century: An international perspective on education* (pp. 1-22). Routledge.
- Davies, I. (2020). Civic and citizenship education in volatile times. Preparing students for citizenship in the 21st Century. *British Journal of Educational Studies*, 68(1), 125-127.
<https://doi.org/10.1080/00071005.2019.1676009>
- Dove, K. G. (2021). Classroom equity and the role of a teacher leader: Making classrooms equitable to all students. In B. Zugelder (Ed.), *Empowering formal and informal leadership while maintaining teacher identity* (pp. 109-134). IGI Global.
- Fullan, M. (2020). *Leading in a culture of change* (2nd ed.). Jossey-Bass.
- Hargreaves, A., & Fullan, M. (2012). *Professional capital: Transforming teaching in every school*. Teachers College.
- Henderson, D. (2017). Current practice and future challenges in teaching civics and citizenship. In A. Peterson & L. Tudball (Eds.), *Civics and citizenship education in Australia: Challenges, practices and international perspectives*. (pp. 41-58). Bloomsbury Academic.
- Irayanti, I., & Turyatni, Y. (2021). Civic and citizenship education in volatile times: Preparing students for citizenship in the 21st Century: written by Kerry J. Kennedy. *Social Work Education the International Journal*, 41(3), 389–390.
<https://doi.org/10.1080/02615479.2021.1952733>

- Kennedy, K. J. (2019). *Civic and citizenship education in volatile times - preparing students for citizenship in the 21st century*. Springer. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-981-13-6386-3>
- Kniep, W. M. (1986). Social studies within a global education. *Social Education*, 50(6), 536-542.
- Monreal, T., & McCorkle, W. (2020). Social studies teachers' attitudes and beliefs about immigration and the formal curriculum in the United States south: A multi-methods study. *The Urban Review*, 53, 1-42. <https://doi.org/10.1007/s11256-020-00561-3>
- Myers, J. P. (2006). Rethinking the social studies curriculum in the context of globalization: education for global citizenship in the U.S. *Theory & Research in Social Education*, 34(3), 370-394. <https://doi.org/10.1080/00933104.2006.10473313>
- Myers, J. P. (2023). Social studies teachers' perceptions of the credibility and meaning of data visualisations for teaching. *Journal of Visual Literacy*, 42(2), 146-163. <https://doi.org/10.1080/1051144X.2023.2217572>
- Tudball, L., & Henderson, D. (2013). Experiential teaching and learning for Asia literacy through civics and citizenship education. *Curriculum Perspectives*, 33(3), 83-85. https://eprints.qut.edu.au/219704/1/Experiential_teaching_and_learning_for_Asia_literacyAuthorVersion.pdf
- UNESCO. (2014). *Global citizenship education: Preparing learners for the challenges of the twenty-first century*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000227729.locale=en>
- UNESCO. (2023). UNESCO and sustainable development goals. <https://www.unesco.org/en/sdgs>